

Posudek oponenta diplomové práce

Bc. Jaroslav Bureš

The Usage of Paronomasia in the Language of the Media

Vedoucí práce: PhDr. Petra Huschová, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Eva Nováková

Cílem diplomové práce je analyzovat různé typy řečnických figur a porovnat jejich stylistické funkce v reklamě a novinových titulcích. Výzkumné téma má tedy širší záběr, než jak vyplývá z názvu, a paronomázií zkoumá jen jako jeden ze specifických typů slovní hříčky.

Teoretická část se podrobně zabývá rozsahem pojmu *slovní hříčka* a rozlišováním tzv. *wordplay* a *pun*. Ačkoli z textu všeobecně vyplývá, že paronomázie funguje jako hyponymum pojmu *pun* (s. 13–15), s termíny *wordplay/pun* se v teoretické části nezachází zcela systematicky, a jejich použití tak zůstává matoucí. Surčitou nelogičností a roztříštěností se potýká zejména kap. 1.3: její úvod je syntézou celé problematiky, která by našla lepší uplatnění až na konci kapitoly, a přehled jazykových rysů slovních hříček (s. 16–18) se překrývá s následnou klasifikací (kap. 1.3.4). K přehlednosti by přispělo postupovat spíše opačným směrem, tj. v základních rysech načrtnout různé přístupy ke třídění hříček (např. s důrazem na zvolený přístup podle Giorgadzeové), propojit je s typickými jazykovými vlastnostmi a následně vystavět taxonomii pro potřeby vlastní analýzy.

Práce vychází z reprezentativního počtu relevantních zdrojů a diplomand prokazuje dovednost jednotlivé informace kriticky vyhodnocovat a propojovat. Problematičtější v tomto ohledu zůstávají kapitoly, které se opírají v podstatě pouze o jeden zdroj, případně doplňují definice klíčových pojmů na základě slovníků, nikoli lingvistických publikací (např. 1.3.2, 2.3.2); komparace různých zdrojů by přitom napomohla lépe objasnit např. problematiku polysémie u frázových sloves (s. 17) nebo metaforu a přirovnání, jejichž fungování není – navzdory tvrzení na s. 31 – nikde podrobněji vysvětleno.

Velmi detailní je naopak kap. 2 zaměřená na charakteristiku reklamního a novinářského stylu. Snaha postihnout poměrně široké téma nicméně místy vede k věcným chybám (premodifikace není totéž co determinace [s. 26], konotace nejsou dány výlučně pragmaticky [s. 32]) nebo zjednodušování (titulek ve formě otázky nemusí nutně znamenat chybějící informaci [s. 26], titulky nejsou vždy stručné – jak konečně ukazují příklady z korpusu – [s. 28], slovní hříčky v reklamě mohou cílit i na jiné aspekty než humor [s. 30]). Poněkud překvapivé je ztotožnění online médií s médii tištěnými (s. 24), bereme-li v potaz dynamičnost internetového obsahu. Podobně jako u kap. 1 se zde projevuje až urputné úsilí o nejrůznější taxonomie, které má ovšem za následek, že se vzájemně související informace nahodile vyskytují v různých částech textu; to je případ kap. 2.2.3 a 2.2.4, kde by bylo jednoduše možné ke každému druhu titulku přímo přiřadit i charakteristické jazykové prostředky (např. block language se může týkat jak titulků nominalizovaných s chybějícími členy, tak větných, vynechávajících pomocná slovesa) a jeho komunikační funkce (catchiness atd., s. 27–28).

Analýza v praktické části se primárně opírá o klasifikační kritéria podle Giorgadzeové a kromě dělení slovních hříček do tří základních druhů kvantifikuje konkrétní jazykové prostředky, kterými lze efektu slovní hříčky dosáhnout (homonymie, paronomázie atd.). Další podkapitoly – tentokrát už jen v podobě kvalitativních komentářů – charakterizují doprovodné lexikální a pragmatické jevy, jež slovní hříčky spoluutvářejí, tj. kulturní odkazování, implicitnost a explicitnost, tabuizaci apod. Většina interpretací je pečlivě formulovaná, objektivní a podložena vysvětlivkami politického, společenského nebo kulturního kontextu, což dokazuje, že diplomandovi je zkoumané téma blízké a orientuje se

v něm. Kladné hodnocení si zaslouží i formulace výzkumných hypotéz a jejich testování, třebaže vlastní obsah analýzy náplň hypotéz přesahuje.

Úskalí ovšem vnáší do analýzy jednak zacházení s lingvistickými kritérii, jednak tematická nesourodost dílčích kapitol, které nahodile přecházejí od formální struktury slovních hříček (multi-lexical puns, 3.4) k otázkám tvůrčí originality nebo „věkové přiměřenosti“ (3.5, 3.6): Hříčky v oblasti homonymie nebo paronymie nejsou založeny jen na protikladech sémantických, ale důležitou roli u nich hraje i rovina fonetická (např. s. 36). Některé příklady jsou pak zařazeny buď nepřesně (metaforické *package*, paronymní *law* /lɔ:/ – *lawn* /lɔ:n/), nebo pokaždé jinak – výraz *Wiener* je jednou určen jako polysémní (kap. 3.3, 3.5), poté jako homografum (s. 53). Orientaci v textu znesnadňuje skutečnost, že příklady nejsou číslovány, a absence stručných přehledových tabulek pro některé kvantifikované jevy.

Po jazykové stránce práce vyhovuje stylovým normám akademického textu. Drobné chyby se vyskytují v používání čárek před závislými větami a poněkud kuriózní je „životná“ povaha práce („this thesis' analysis“). Pečlivější stylizaci by si nicméně zasloužilo české resumé, a to jak z hlediska stylu a koheze („Další oblast však vyskytuje zástupce obou diskurzů podobně čteně“, s. 68), tak interpunkce.

Na základě výše uvedeného navrhuji hodnocení **D** a doporučuji práci k obhajobě.

Doplňující otázky k obhajobě:

- (1) Shrňte klasifikaci slovních hříček podle Ducháčka (s. 19) a Attarda; liší se tyto přístupy zásadně v některých bodech od taxonomie zvolené pro analýzu?
- (2) Jak byly do kvantifikace zahrnuty příklady, které při tvoření slovní hříčky kombinují více strategií najednou (multi-lexical puns)?
- (3) Lze po formální stránce nalézt podobnosti mezi okazionalismy (nonce words) a paronymy?
- (4) Jak ostrá je hranice mezi lexikálně-sémantickými a strukturně-sémantickými hříčkami? Jinými slovy jak široký vnitro- nebo vnětextový kontext je třeba pro interpretaci hříčky na úrovni jednoho lexému a na úrovních strukturně vyšších (fráze, syntagmata)?

V Pardubicích, 14. 8. 2022

Mgr. Eva Nováková

.....